

Зайцева Т. Кравцова Л. Камінська Н. Застосування платформи дистанційного навчання щодо реалізації компетентнісного підходу у підготовці фахівців // Освіта. Інноватика. Практика : науковий журнал. 2016. №1. С. 19-22.

Zaitseva T. Kravtsova L. Kaminska N. The use of distance learning platform for the implementation of the competence approach to training. // Education. Innovation. Practice: scientific journal. 2016. Issue 1(1). P. 19-22.

Тетяна Зайцева¹, Людмила Кравцова², Наталія Камінська³
Херсонська Державна Морська Академія, м. Херсон

ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАТФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Загальна постановка задачі та її актуальність

В Національній системі стандартів вищої освіти чітко прописані вимоги до кваліфікацій фахівця та надається перелік соціально та професійно важливих знань, умінь, навичок та компетенцій, які вимагає від випускника вищого закладу не тільки національний ринок праці, а й Європейське співтовариство.

Національна рамка кваліфікацій впроваджується з метою:

- введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахування вимог ринку праці до компетентностей фахівців;
- забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин;
- сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні;
- налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці [3].

Впровадження компетентнісного підходу до системи підготовки фахівців найбільш потребує, на наш погляд, морська галузь, що є міжнародною в своїй основі. Фахівці морської галузі повинні відповідати вимогам Міжнародної морської організації (ІМО) незалежно від того, в якій країні вони отримали освіту. Перелік даних вимог можна знайти в міжнародному кодексі дипломування моряків та несення вахти (ПДМНВ). В основі цього документу лежить компетентнісний підхід до багаторівневої підготовки морських спеціалістів [1].

Сьогодні ринок праці диктує системі освіти, якого рівня обізнаності спеціалістів він потребує. І саме компетентнісний підхід і є спробою привести у відповідність професійну освіту та вимоги роботодавців. Компетентнісний підхід - це така методика навчання, яка припускає, що результати освіти визнаються значущими за межами системи освіти.

В Херсонській державній морській академії (ХДМА) проводиться дослідна експериментальна робота з інтеграції навчального процесу на основі компетентнісного підходу в державну освітню політику України. Одним із напрямків цієї роботи є створення та впровадження платформи дистанційної освіти для підтримки навчального процесу в Херсонській морській академії.

Система дистанційного навчання ХДМА побудована на основі відкритої платформи Moodle, яка пропонує широкий спектр можливостей для повноцінної підтримки процесу навчання в дистанційному середовищі – різноманітні способи подання навчального матеріалу, перевірки знань і контролю успішності.

Проблемам та умовам організації та впровадження дистанційної форми навчання були присвячені наукові роботи деяких вітчизняних та закордонних дослідників: Беккера Х., Бикова В.Ю., Кухаренко В.М., Моїсєєвої М.В., Морзе Н.В., Олійника В.В., Полат Є.С., Рибалко О.В., Смірної-Трибульської Є.М. [3], Триуса Ю.В. та ін.

Розв'язування основної проблеми

Широкі можливості для комунікації – одна з найсильніших сторін платформи Moodle. Система підтримує обмін файлами будь-яких форматів – як між викладачем і студентом, так і між самими студентами. Сервіс розсилки дозволяє оперативно інформувати всіх учасників курсу або окремі групи про поточні події.

Важливою особливістю платформи Moodle є те, що система створює і зберігає портфоліо кожного курсанта (студента), куди заносяться дані про виконанні роботи, оцінки і коментарі викладачів, повідомлення у форумі.

Викладач може створювати і використовувати в рамках курсу будь-яку систему оцінювання. Всі позначки з кожного курсу зберігаються у зведеній відомості Moodle, що дозволяє контролювати "відвідуваність", активність студентів під час навчальної роботи в мережі.

Сайт дистанційного навчання ХДМА матиме весь набір компонентів для навчально-методичної підтримки вивчення дисциплін. На разі, вже створені і розміщені на сайті комплекси навчально-методичних матеріалів дисциплін, які являють собою свого роду електронну бібліотеку, куди увійшли тексти лекцій, методичні рекомендації для лабораторних або практичних (семінарських) робіт, завдання для індивідуальної роботи курсантів [4].

Всі навчальні підрозділи академії приймають активну участь в даному проекті. Викладачами кафедр були розроблені нові робочі програми курсів, в яких дисципліни розглядаються як засіб оволодіння компетенціями, як предметними, так і загальнонауковими або соціально-особистісними.

Компетентнісний підхід фіксує та встановлює підпорядкованість знань вмінням. Важливу роль в цьому займає процес формування предметних компетентностей, особливо тих, що можна перенести на вивчення інших предметів для створення цілісного компетентнісно-орієнтованого інформаційного простору знань курсантів.

Тому, на першому етапі головна увага приділялася створенню системи тестових завдань для підтримки як поточного контролю знань, вмінь курсантів, так і для проведення підсумкових, особливо міжпредметних, зрізів, які б надавали викладачам інформацію про рівень володіння курсантами як соціально-особистісними (КСО), загальнонауковими (КЗН), інструментальними (КІ) так і професійними компетенціями.

З сайтом дистанційного навчання ХДМА можна ознайомитися за адресою <http://www.dist.kma.ks.ua/>.

Невід'ємною частиною перебудови поглядів на результати вищої освіти є систематичне використання в процесі навчання тестового контролю, який повинен бути різноманітним по формі проведення, по ступені значущості, мати задачі прикладного практичного характеру та відрізнятися по об'єму міждисциплінарних завдань.

По кожній дисципліні на сайті дистанційного навчання був сформований банк тестових питань, що покривають весь навчальний матеріал дисципліни. З цього банку питань тьютор може формувати кілька тестів для тематичної або модульної перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу. Кількість тестових завдань, кількість спроб проходження тесту, час проходження регулюються тьютором. Для кожного курсанта випадковим чином може бути сформований набір тестових завдань заданої кількості та випадкова послідовність варіантів відповідей, що унеможливить допомогу одних курсантів іншим.

Наявність загального банку питань дала змогу швидко та якісно підготувати комплексне підсумкове тестування, яке було проведено у кінці навчального року для курсантів з першого по п'ятий курс навчання.

Мета даного зрізу знань – виявлення рівня володіння курсантами знаннями, вміннями, компетентностями та ступню готовності конкурувати на ринку праці морської галузі. Якщо для курсантів 1-2 курсів тестові завдання склалися відповідно до навчального матеріалу 5-6 основних дисциплін (фізика, математика, філософія, англійська мова та інші), і результати тестування демонстрували рівень володіння курсантами більш предметними компетентностями, то для бакалаврів четвертого року навчання та магістрів тестові завдання відносилися не стільки до окремих навчальних дисциплін, скільки носили комплексний, прикладний, професійно спрямований характер.

Так, наприклад, в комплект тестових питань для курсантів факультету судноводіння четвертого курсу входили питання з дисциплін: навігація та лоція, теорія та будова судна, морехідна астрономія, електрорадіонавігаційне обладнання суден та інші, всього одинадцять дисциплін. Доречі, частина питань була сформульована англійською мовою. Це підтверджує той факт, що підготовка та контроль знань курсантів проводиться комплексно, з урахуванням вимог до компетентнісної підготовки фахівців морського профілю.

Систематичне застосування тестового контролю знань створює сприятливі умови для підготовки майбутніх спеціалістів морської галузі до проходження тестування в крїїнгових компаніях, як вітчизняних, так і закордонних.

Інструментарій дистанційної платформи Moodle дає можливість зробити тести більш продуктивними, надійними, а результати тестування – прозорими і об'єктивними.

Випробування вважається прозорим, коли студенти мають всю необхідну інформацію про тест: які навички вимірюються, які використовуються типи завдань, який проміжок часу виділяється на проходження тесту, і які критерії оцінювання застосовуються [5]. Ознакою хорошого тесту є наявність зворотного зв'язку – вплив тестування на методику викладання, корекція навчального матеріалу, вплив на систему оцінювання і на процес навчання взагалі.

Як уже згадувалося раніше, щоб зробити тест прозорим студенти повинні бути проінформовані про час, що надається для відповіді на окреме завдання і значення коефіцієнта вартості кожного тестового питання. Адекватне та вдало підібране розподілення часу дуже важливо для надійності тесту. Брак часу може вплинути на продуктивність роботи студента, і навпаки, занадто багато часу для підготовки може зробити штучні проблеми. Викладач повинен знайти баланс, щоб уникнути перевантаження тесту або занадто складними завданнями, або великою кількістю дрібних однотипних завдань.

Для проведення комплексного тестування заздалегідь було зазначено, які дисципліни та які розділи цих дисциплін увійдуть до кожного тесту, скільки тестів має здати курсант. Це зроблено для того, щоб курсант мав змогу підготуватися до тестування. Курсант знає лише тематику випробувань, а не конкретні питання тесту. Під час комплексної перевірки кожна група здавала три тести, по одному тесту в день. На один тест відводиться 1 година 20 хвилин. Як було сказано раніше, система автоматично формує тест з банку питань, також автоматично підраховує відсоток вірних відповідей з кожної теми тесту, та сумарний відсоток за весь виконаний тест. Зазначимо, що кількість питань тесту – це виключно рішення, що приймається групою підготовки тестування (див. рис. 1).

Блок статистичного аналізу результатів тестування дистанційної платформи дає можливість побачити результати тестування кожного курсанта окремо та всієї групи. Викладачі можуть порівняти результати як всередині групи, так і з іншими групами; проаналізувати отримані бали по різних предметам, що дає продуктивний зворотний зв'язок і можливість визначення тем або розділів навчального матеріалу, який потребує подальшої корекції.

Особливістю цього, фактично першого офіційного тестування в академії на базі системи дистанційного навчання Moodle, було те, що воно було проведено частково в комп'ютерній аудиторії, частково дійсно дистанційно, тобто контрольна група курсантів проходила тестування на відстані, але у той час, що був відведений на тестування. Викладач, що проводив тестування, в цей час знаходився за своїм, командирським, комп'ютером, та спостерігав через сайт дистанційного навчання за всіма нюансами проходження тесту кожним курсантом. Він бачив на своєму моніторі час початку та час закінчення тестування, відповіді, що надав курсант, та час, затрачений на кожне питання, аналіз помилок та кінцевий результат. Цей експеримент є дуже важливим для такого навчального закладу, як морська академія, тому що за планом навчання курсанти обов'язково проходять плавальну практику, що триває від п'яти до семи місяців, тобто знаходяться поза навчального процесу, але наявність такого міцного інформаційного ресурсу, як сайт дистанційного навчання, дозволяє їм не відриватися від навчального процесу та постійно підтримувати свій теоретичний та практичний рівень.

Висновки та напрямки подальших досліджень

Moodle – це інструментальне середовище для розробки як окремих онлайн-курсів, так і освітніх веб-сайтів. В основу проекту покладена теорія соціального конструктивізму, тобто спільного формування багатопланового процесу навчання завдяки спрямованості діяльності всієї групи до досягнення спільної мети, та її використання для навчання.

Результати проведеного експерименту показали, що власний сайт дистанційного навчання є дієвим засобом як вивчення саме навчального матеріалу, так й перевірки якості його засвоєння; це об'єктивне оцінювання знань курсантів, їх компетентності як майбутніх фахівців та здатності виконувати складні завдання, що відносяться до їх професійної діяльності. Досвід використання платформи дистанційного навчання в Херсонській державній морській академії як викладачами, так і курсантами підтверджує багатогранність використання даного потужного інструментарію в педагогічній діяльності.

Рис. 1. Сторінка тесту

На сьогодні вже існують перші результати впровадження компетентнісного підходу в навчальний процес. Зв'язати результати навчання та компетенції – складне питання, якому слід приділяти чимало уваги. Орієнтація на результати освіти є сьогодні актуальним для української вищої школи, і вимагає інтеграцію

академічної та професійної освіти, визнання кваліфікацій, отриманих в процесі навчання та розвиток освіти протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003-10 [Електронний ресурс]. – Київ, 2010. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/ka/buh/kp.htm>
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – Затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р. – К.: НТУ “КПІ”, 2000. – 12 с.
3. Смирнова-Трибульська Є.М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE. Навчально-методичний посібник. Херсон: Видавництво Айлант, 2007. – 465 с.
4. Zaytseva T. The Usage of Educational Portal for Distance Learning. Proceedings of 8th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications: Integration, Harmonization and Knowledge Transfer: CEUR.- 2012. – P. 236-242.
5. Bailey K.M. Working for washback: a review of the washback concept in language testing / K.M. Bailey // Language Testing. – 1996. – 13(3). – pp. 257-279.
6. Сайт дистанційного навчання ХДМА. – Режим доступу до сайту: <http://www.dist.kma.ks.ua/>.

Анотація. Зайцева Т., Кравцова Л., Камінська Н. Застосування платформи дистанційного навчання щодо реалізації компетентнісного підходу у підготовці фахівців. В даній статті представлений досвід викладачів Херсонської державної морської академії застосування платформи дистанційного навчання, а саме, організація і проведення комплексного тестування для об'єктивного аналізу рівнів оволодіння курсантами професійних, загальнонаукових та інструментальних компетентностей. В статті описаний приклад створення ефективного інструменту оцінки професійної компетентності курсантів. Орієнтація на результати освіти є сьогодні актуальним, і вимагає визнання кваліфікацій, отриманих в процесі вищої освіти та розвиток освіти протягом усього життя.

Ключові слова: дистанційна система навчання, компетентнісний підхід у навчанні, тестування, система підготовки фахівців.

Аннотация. Зайцева Т., Кравцова Л., Каминская Н. Применение платформы дистанционного обучения для реализации компетентностного подхода в подготовке специалистов. В данной статье представлен опыт преподавателей Херсонской государственной морской академии использования платформы дистанционного обучения, а именно, организация и проведение комплексного тестирования для объективного анализа уровней овладения курсантами профессиональных, общенаучных и инструментальных компетентностей. В статье описан пример создания эффективного инструмента оценки профессиональной компетентности курсантов. Ориентация на результаты образования является сегодня актуальным, и требует признания квалификаций, полученных в процессе высшего образования и развитие образования в течение всей жизни.

Ключевые слова: дистанционная система обучения, компетентностный подход в обучении, тестирование, система подготовки специалистов.

Abstract. Zaitseva T. Kravtsova L., Kaminska N. The use of distance learning platform for the implementation of the competence approach to training. This article presents the experience of teachers of Kherson State Maritime Academy distance learning platform, namely, organizing and conducting complex testing for objective analysis of levels of mastering of professional cadets, general scientific competences and tools. This article describes an example of creating an effective tool for assessing the professional competence of students. Focusing on the results of education is topical today, and requires the recognition of qualifications obtained in the process of higher education and the development of education throughout life.

Keywords: distance learning system, competence-based approach in teaching, testing, system training.